

DRENTSE INNOVATIE AGENDA

2021 - 2024

*Verbinden
en versterken*

Biblionet
Drenthe

Inhoud

Inleiding	3
1. Drentse Innovatieagenda 2021-2024	4
1.1 Cultuurnota 2021-2024 'Cultuur om te delen'	4
1.2 Drentse Sociale Agenda 2020-2023	5
1.3 De Wsob en het bibliotheeknetwerk	6
1.4 Bibliotheekconvenant 2020-2023	6
2. Doel, uitgangspunten en de uitvoering	8
2.1 Doel van de Drentse Innovatieagenda 2021-2024	8
2.2 De opdracht van de Provincie Drenthe	8
2.3 Uitvoering	9
2.4 Het Drentse netwerk in beeld	9
3. Terugblik 2017-2020	10
3.1 Leerpunten uit de periode 2017-2020	10
4. Visie op innovatie	10
4.1. Definitie van bibliotheekinnovatie	10
4.2. De Innovatiematrix 2021-2024	11
4.3. Het zandlopermodel	12
4.4 Toetsingskader voor projecten	13
5. Organisatie Drentse Innovatieagenda	13
5.1 Spelregels	13
Planning en control	13
Projectenkeuze	13
Werkwijze en rolverdeling	14
5.2 Rollen en verantwoordelijkheden	14
6. Jaarplanning Stuurgroep Drentse Innovatieagenda	15
Ankerpunten	16
Jaarplanning in schema	16

Inleiding

Deze Drentse Innovatieagenda 2021-2024 is opgesteld op verzoek van de Provincie Drenthe. De Stuurgroep Drentse Innovatie Agenda (SGIA) heeft deze agenda opgesteld als kader om provinciale innovatiemiddelen in te zetten voor de vernieuwing van het bibliotheekwerk in de provincie.

De agenda is in gezamenlijk overleg tot stand gekomen en moet worden gezien als een raamwerk. Jaarlijks zorgt de Stuurgroep via de Projectenplanning voor een nadere invulling, gebaseerd op de ervaringen en uitkomsten uit het vorige jaar en op het jaarlijkse Programma van Eisen van de Provincie Drenthe. Met deze agenda als raamwerk is het mogelijk om gebruik te maken van voortschrijdend inzicht en elk jaar opnieuw flexibel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen.

Stuurgroep Drentse Innovatieagenda wil met deze agenda in gezamenlijkheid bijdragen aan de versterking van de maatschappelijk-educatieve bibliotheek in Drenthe. Met de inzet op de thema's van de Drentse Sociale Agenda 2020-2023 werken we vanuit de Drentse Innovatieagenda aan samenwerking met lokale en provinciale partners om zo te komen tot innovaties en pilots vanuit het bibliotheeknetwerk die aansluiten bij de Drentse sociale vraagstukken.

Onze ambitie is om als maatschappelijk-educatieve bibliotheken bij te dragen aan de versterking van het sociale en culturele domein in Drenthe en dat vanuit de kerntaak van de bibliotheek: het bevorderen van lezen en (informeel) leren.

Stuurgroep Drentse Innovatie Agenda

Nicole Stiekema en Marchien Brons, Bibliotheek Emmen
Raquel Garcia, Bibliotheek Hoogeveen
Hanneke Bruggeman, DNK Assen
Lammie van der Tuuk, B9
Annelies Bakelaar, Biblionet Drenthe

1. Drentse Innovatieagenda 2021-2024

De Drentse Innovatieagenda 2021-2024 van de Stuurgroep Drentse Innovatieagenda (SGIA) wordt gevoed vanuit het beleid van de provincie Drenthe. De provincie vraagt via *de Cultuurnota 2021-2024 'Cultuur om te delen'* en het Programma van Eisen 2021 voor Biblionet Drenthe aan de Stuurgroep om een meerjarenagenda op te stellen om zo via de inzet van specifieke provinciale innovatiemiddelen invulling te geven aan de innovatie van het Drentse bibliotheekwerk. Het beleid van de Provincie Drenthe voor bibliotheekinnovatie over de periode 2021-2024 is gebaseerd op *de Cultuurnota 2021-2024 'Cultuur om te delen'*, *de Sociale agenda 2020-2023 'Levendig en sociaal'* en de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob). Als landelijk kader zijn de maatschappelijke opgaven uit het Bibliotheekconvenant 2020-2023 van belang. Bij de lokale inzet van de provinciale innovatiemiddelen door de bibliotheken spelen het gemeentelijk beleid en de lokale agenda's een belangrijke rol.

1.1 Cultuurnota 2021-2024 'Cultuur om te delen'

Cultuur is voor de provincie een kerntaak vanwege de intrinsieke, maatschappelijke, ruimtelijke en economische waarde van cultuur. Over de bibliotheken zegt de provincie: "Drentse bibliotheken inspireren, stimuleren en ondersteunen inwoners bij het vergroten van hun wereld als het gaat om lezen, leren en (be)leven. Daarnaast vervullen zij in toenemende mate ook een brede maatschappelijke rol waaronder activiteiten gericht op basisvaardigheden, laaggeletterdheid en mediawijsheid. Het achterliggende idee is dat iedereen mee kan doen, dat je mensen daarbij wilt ondersteunen en hen een plek wilt bieden waar zij elkaar kunnen ontmoeten en samen bezig kunnen zijn. Vanuit dit perspectief is het belangrijk dat de bibliotheken de verbinding zoeken met het sociaal domein en het onderwijs." ¹

Ten aanzien van de bibliotheken geeft de provincie aan zorg te dragen voor het kunnen functioneren van Biblionet Drenthe als Provinciale ondersteuningsinstelling en budget beschikbaar te stellen aan de twaalf gemeenten om zoveel mogelijk vestigingen op te houden. De provincie kijkt naar aansluiting bij de ambities van de Sociale Agenda en de Drentse onderwijsagenda: "Wij zoeken aansluiting bij de ambities in onze Sociale Agenda en de Drentse onderwijsagenda. In dialoog met betrokkenen en gebruikers denken wij na in welke richting wij de innovatie van lokale voorzieningen kunnen stimuleren." ²

De provincie zet in op voortzetting van de innovatieagenda: "(...)Daarin ontwikkelen wij concepten die bijdragen aan de transitie van de bibliotheek als uitleeninstituut naar flexibele en op maat gemaakte functies. Samen met het netwerk Drentse bibliotheken, andere POI's, en in overeenstemming met de Koninklijke Bibliotheek, geven wij invulling aan innovatie ten behoeve van de lokale bibliotheken in Drenthe." ³

Voor nieuwe impulsen aan innovatie wordt aansluiting gezocht bij aanpalende domeinen: "Wij zoeken naar aansluiting bij de ambities in onze Sociale Agenda (functieverbreding van dorpshuizen, werken aan laaggeletterdheid, tegengaan van eenzaamheid, bevorderen van gezondheid etc.) en de Drentse onderwijsagenda. Hierbij werken wij zoveel mogelijk samen met partners in het veld, zoals welzijnsorganisaties en woningcorporaties.

Dit is mede ingegeven door de landelijke trend van minder uitleningen. Dit resulteert in een afname van het traditionele gebruik van de bibliotheek. Vooral in kleinere dorpen is de bibliotheek vaak een multifunctionele voorziening waar een breed scala aan sociale en culturele activiteiten kan plaatsvinden.

¹ Cultuurnota 2021-2024: Cultuur om te delen, p.54

² Cultuurnota 2021-2024: Cultuur om te delen, p.9

³ Cultuurnota 2021-2024: Cultuur om te delen, p.55

Ons belangrijkste aandachtspunt is de dialoog met betrokkenen en gebruikers. Samen met hen gaan wij nadenken in welke richting wij de innovatie van lokale voorzieningen kunnen stimuleren en hoe wij daarbij op een effectieve manier verbindingen kunnen leggen met cultuur, de Sociale Agenda, zorg en onderwijs.”⁴

1.2 Drentse Sociale Agenda 2020-2023

De koppeling van de Drentse Sociale Agenda met de Cultuurnota als het gaat om bibliotheekinnovatie is mede ingegeven door de gewijzigde koers van de Drentse bibliotheken die hun maatschappelijke functie anders (willen) invullen: meer maatschappelijk-educatieve activiteiten en het traditionele bibliotheekwerk zo ‘lean and mean’ mogelijk organiseren.

De centrale thema’s van de Drentse Sociale Agenda 2020-2023 zijn:⁵

1 Leefbaarheid en bereikbaarheid

Doel voor de inwoners van Drenthe is dat jong en oud een goed leven heeft. De provincie wil dat basisvoorzieningen voor iedereen bereikbaar en toegankelijk zijn.

De basisvoorzieningen in kleine kernen in dunbevolkte gebieden staan onder druk, wat een grote impact heeft op de leefbaarheid. Door de vergrijzing neemt de mobiliteit van onze inwoners af. Voor jongeren speelt de bereikbaarheid van voorzieningen en de opleidingen een rol.

2 Wonen

De woonbehoefte van de bewoners van dorpen en wijken staat centraal. Werken aan een juiste match tussen vraag en aanbod. Er is behoefte aan een meer gevarieerd aanbod. De doelgroep is jongeren, ouderen, mensen met een zorgbehoefte, mensen met een laag inkomen en ook

eigenaren van een eigen woning met een laag inkomen. Het woonaanbod kan en moet gevarieerder worden.

3 Armoede en laaggeletterdheid

Doel is om oplossingen voor de vragen en problemen van inwoners met schulden of problemen met laaggeletterdheid aan te bieden in aansluiting op de leefwereld van het individu of het gezin, met de vraag van bewoners centraal.

4 Gezondheid en vitaliteit

Doel is om bij te dragen aan de verbetering van gezondheidsvraagstukken door aandacht voor positieve gezondheid, bewegen, ketensamenwerking, verbinding van formele en informele zorg en (technische) innovatie. Preventie, lokale zorgvisies en ondersteuning van vrijwillige zorg en mantelzorg krijgen aandacht.

5 Iedereen doet mee (inclusie)

Wij willen een inclusieve samenleving zijn. Een samenleving waar iedereen welkom is, iedereen meedoet en iedereen erbij hoort ongeacht culturele achtergrond, seksuele voorkeur, gender, leeftijd of beperkingen. Voldoende (basis)voorzieningen beschikbaar, bereikbaar en toegankelijk zijn voor al onze inwoners.

6 Onderwijskwaliteit en gelijke kansen

Investeren in het onderwijs en in de jeugd is investeren in de toekomst. Alle kinderen en jongeren in hun leef- en leeromgeving gelijke kansen geven om zich te ontwikkelen, hun talenten te ontplooiën en een plek te vinden in de samenleving. Een schoolklimaat met goede verbindingen tussen school-ou-ders-welzijn (sociale teams) zorgt voor vermindering van de druk op de (jeugd)zorg.

⁴ Cultuurnota 2021-2024: Cultuur om te delen, p.55.

⁵ Sociale Agenda 2020-2023: Levendig en sociaal, p 16 ev.

1.3 De Wsob en het bibliotheeknetwerk

Het doel van de Bibliotheekwet Wsob is het richting geven aan de inrichting en het functioneren van het bibliotheekstelsel, zodat openbare bibliotheken voor iedereen toegankelijk en (digitaal) bereikbaar zijn: de bibliotheek is een voorziening met een eigentijds karakter en professionele dienstverlening.

De Wsob beschrijft vijf functies voor de bibliotheek:

- a. ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- b. bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- c. bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- d. organiseren van ontmoeting en debat; en
- e. laten kennis maken met kunst en cultuur.

Om tegemoet te komen aan de grote veranderingen in het bibliotheekwerk hebben de partners het netwerk van openbare bibliotheken (Koninklijke Bibliotheek (KB), Provinciale Ondersteuningsinstellingen (POI's) en bibliotheken) elk een eigen rol als het gaat om innovatie. De POI's hebben (als POI) een specifieke verantwoordelijkheid voor de innovatie van de lokale bibliotheek op grond van de Wsob: "De provinciale ondersteuningsinstellingen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor (...) de ontwikkeling van innovaties ten behoeve van de lokale bibliotheken, in overeenstemming met de Koninklijke Bibliotheek in verband met haar coördinerende taak." ⁶

1.4 Bibliotheekconvenant 2020-2023

Als opvolging op de evaluatie van de Wsob in 2019 en de Gezamenlijke Innovatieagenda 2016-2018 is in oktober 2020 het Bibliotheekconvenant 2020-2023 opgesteld door vertegenwoordigers van drie lagen in het bibliotheeknetwerk en de drie overheidslagen. De betrokken partijen benadrukken met het convenant het belang van een volwaardige lokale bibliotheekvoorziening. Dit is een voorwaarde om een bijdrage te kunnen leveren

aan de drie grote maatschappelijke opgaven waar ze zich de komende jaren op gaan focussen. ⁷

Opgave 1: Geletterde samenleving – Bevorderen geletterdheid en leesplezier

De eerste opgave ligt in het domein van lezen. Er zijn grote zorgen rond laaggeletterdheid en de afname van leesvaardigheid en leesplezier bij de jeugd. De bibliotheek speelt van oudsher een belangrijke rol bij leesbevordering. Er komt een extra impuls om met name bij jongens, vmbo'ers en leerlingen met een meertalige achtergrond het lezen te stimuleren. Partijen zetten zich in om succesvolle programma's zoals de Bibliotheek op school door te ontwikkelen en bij te dragen aan het Leesoffensief, waarin ook het onderwijs een essentiële rol heeft.

Opgave 2: Participatie in informatiesamenleving - Digitale inclusie en digitaal burgerschap

De burger die niet in staat is om digitale middelen te gebruiken, kan niet of minder goed meedoen in de samenleving. Dit heeft effecten voor de werkgelegenheid, voor het sociaal functioneren en voor het contact met de e-overheid. Partijen vinden het van belang dat iedereen kan meedoen en kan profiteren van digitalisering. Daar hoort ook digitale inclusie bij. De openbare bibliotheek is een van de partijen die samen met het onderwijs investeert in digitaal burgerschap en van jongs af aan in digitale geletterdheid.

Opgave 3: Leven lang ontwikkelen – basisvaardigheden en blijvende inzetbaarheid

Veranderingen in de samenleving komen niet alleen voort uit digitalisering en technologische ontwikkelingen. Er zijn ook economische, demografische en sociale ontwikkelingen die gevolgen hebben voor bijvoorbeeld de arbeidsmarktpositie van burgers. Daardoor is het van belang om mogelijk te maken dat iedereen op een zelfgekozen manier en tempo mee kan blijven doen,

⁶ Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen Artikel 16, lid 2b.

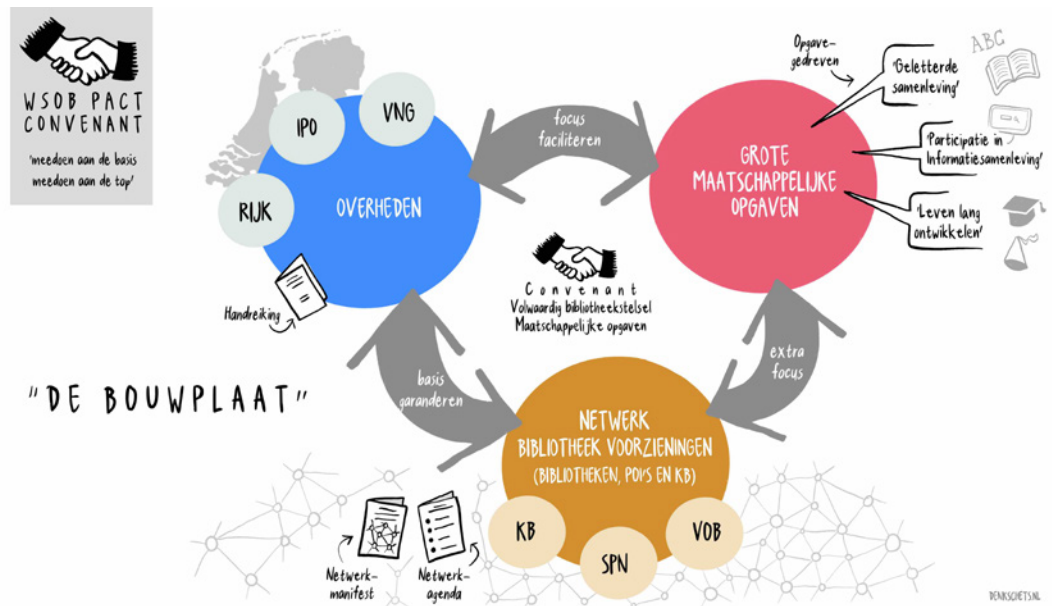
⁷ Bibliotheekconvenant 2020-2023: convenant houdende afspraken over de bijdrage van de bibliotheekvoorzieningen in Nederland aan maatschappelijke opgaven.

kan blijven leren en de eigen vaardigheden kan blijven ontwikkelen. Bibliotheekvoorzieningen bieden voor iedereen een openbare, veilige en laagdrempelige (leer-en ontwikkel) plek. Het gaat zowel over non-formeel als informeel leren. En het gaat daarbij zowel om het opdoen van basisvaardigheden (zoals lezen, rekenen, digitale vaardigheden) als om het doorontwikkelen van vaardigheden die bijdragen aan blijvende inzetbaarheid.

Innovatie en vernieuwing in de sector

Het convenant gaat daarnaast in op innovatie: “Innovatie staat voor de brede vernieuwing van het bibliotheeknetwerk. Partijen willen burgers, medewerkers en bestuurders inspireren om met de nieuwe bibliotheek aan de slag te gaan. Innovatie ondersteunt, versterkt en versnelt het proces om tot nieuwe producten, diensten en organisatievormen te komen.”

Over innovatie verder: “Partijen spreken met elkaar af om uit te gaan van een brede invulling van het begrip ‘innovatie’. Innovatie is gericht op verbetering van bestaande processen, op verwante producten voor de nabije toekomst of leidt tot transformaties en het verleggen van grenzen zowel in de fysieke bibliotheek als digitaal. Elke stap in het innovatieproces, van idee tot productontwikkeling en implementatie is onmisbaar om het bibliotheeknetwerk vooruit te helpen. Vanuit deze brede invulling gaan lokale bibliotheken, provinciale ondersteuningsinstellingen, SPN en de KB aan de slag.”⁸

⁸ Bibliotheekconvenant 2020-2023, onderdeel 4f ‘Innovatie en vernieuwing in de sector is goed geregeld’.

2. Doel, uitgangspunten en de uitvoering

2.1 Doel van de Drentse Innovatieagenda 2021-2024

Het doel van de Drentse Innovatieagenda 2021-2024 is om een meerjarig kader te bieden voor de ontwikkeling en verspreiding van bibliotheekinnovaties in Drenthe.

Onze ambitie is om met deze innovaties en pilots bij te dragen aan de versterking van het sociale en culturele domein in Drenthe en dat vanuit de kerntaak van de bibliotheek: het bevorderen van lezen en (informeel) leren. De SGIA stelt de Drentse Innovatieagenda op en komt op basis hiervan jaarlijks tot een Projectenplanning met een begroting. Op deze wijze wordt het door de Provincie Drenthe beschikbaar gestelde innovatiebudget ingezet voor de ontwikkeling van lokale bibliotheekinnovatieprojecten.

2.2 De opdracht van de Provincie Drenthe

De Provincie Drenthe formuleert in het Programma van Eisen 2021 voor de Drentse Innovatieagenda 2021-2024 de volgende uitgangspunten:

“Uitgangspunten zijn:

- BD ontvangt provinciale subsidie waarvan een deel specifiek voor innovatie wordt geormerkt, om een Stuurgroep van bibliotheekdirecteuren in de gelegenheid te stellen hun gezamenlijke Innovatieagenda 2021-2024 uit te voeren
- Er wordt gewerkt vanuit een gezamenlijke visie op innovatie en toetsingskader voor innovatieprojecten. Hierbij is aangegeven dat de Stuurgroep van buiten naar binnen wil werken en hierbij de maatschappelijke en lokale ontwikkelingen optimaal wil meenemen in de projecten en thema's binnen de Drentse innovatieagenda.
- Wij vragen de Stuurgroep de thema's en opgaven/doelen uit de Sociale agenda te vertalen in de Innovatieagenda 2021-2024 en projectenplanning voor 2021.

- Drentse gemeenten worden geconsulteerd over de thema's voor de concept projectenplanning en geïnformeerd over realisatie.
- De innovatieagenda 2021-2024 en de projectenplanning 2021 wordt uiterlijk op 15 november 2020 gedeeld met de provincie.”⁹

De provincie werkt in het programma van eisen de hoofdlijnen uit voor de bibliotheekinnovatie in Drenthe: “Veel innovaties ontstaan op basis van lokale behoeften; centrale afstemming en ondersteuning is nodig om te komen tot een efficiënte (middelen) en effectieve (monitoring, evaluatie en onderzoek effecten) aanpak met inzet van gespecialiseerde expertise bij de KB en de POI's.

De innovatieagenda van het netwerk Drentse bibliotheken 2021-2024 wordt naar wens van de Stuurgroep Innovatie, de gezamenlijke directies en managers, gefaciliteerd.

De innovatieagenda moet resultaten opleveren: een aanwijsbare verandering cq. een gerealiseerde baat bij de doelgroep en/of hun maatschappelijke omgeving. Die resultaten dragen bij aan onze beleidsdoelstellingen en de daarmee beoogde maatschappelijke effecten.

De volgende thema's uit de Drentse Sociale agenda 2020-2024 worden vertaald in de Innovatieagenda 2021-2024:

- Leefbaarheid en bereikbaarheid: o.a. (kennis- en adviesrol om) in kleine kernen leefbaarheid vergroten door bibliotheekfuncties te combineren met (huisvesting) dorps huisfunctie.
- Armoede en laaggeletterdheid: o.a. ondersteunen deelname digitalisering
- Gezondheid en vitaliteit: o.a. bewonersontmoetingen stimuleren
- Iedereen doet mee: o.a. sociale inclusie
- Onderwijs en arbeidsmarkt: o.a. leesoffensief jeugd”¹⁰

⁹ Provincie Drenthe, Programma van Eisen 2021, pagina 4

¹⁰ Provincie Drenthe, Programma van Eisen 2021, p7

2.3 Uitvoering

De Drentse Innovatieagenda biedt het kader om uitvoering te geven aan innovatie van, door en met het netwerk Drentse bibliotheken ten behoeve van lokale bibliotheekvestigingen.

Over de uitvoering zegt de Provincie Drenthe in het Programma van Eisen 2021 het volgende:

“Voor uitvoering van de Innovatietaken is de volgende werkwijze gekozen:

- Binnen Drenthe werken we met een innovatieagenda van het netwerk Drentse bibliotheken ten behoeve van lokale bibliotheekvestigingen.
- In het bibliotheeknetwerk heeft BD als POI een regisserende of coördinerende rol daar waar het landelijke ontwikkelingen betreft die in samenspraak worden besloten door KB/VOB/SPN.
- Als kader voor de innovatieagenda geldt dat een geormerkte subsidie van minimaal € 400.000,- wordt besteed in overeenstemming met besluiten in het landelijk innovatieoverleg en in de Stuurgroep Innovatie Drentse bibliotheken (directieoverleg)
- De Drentse agenda wordt geprioriteerd en gebudgetteerd op voorstel van de Stuurgroep Innovatie die bestaat uit de directeur van BD en de drie bibliotheekdirecteuren Hoogeveen, Assen en Emmen.

- Dat betekent dat de verantwoording over de besteding formeel nog steeds wordt afgelegd door BD, als subsidieontvanger, maar materieel (= inhoudelijk) door de Stuurgroep Innovatie. De provincie wil inzicht in wat er cash in geïnvesteerd wordt.
- De innovatieagenda wordt jaarlijks geactualiseerd en voorzien van een begroting.
- Halfjaarlijks worden de Drentse gemeenten via de VDG door BD en provincie geïnformeerd en geconsulteerd over de voortgang van de innovatieagenda.”¹¹

De SGIA en de Provincie hebben halfjaarlijks een ambtelijk overleg over de voortgang. BD en de SGIA bereiden gezamenlijk het halfjaarlijkse overleg door BD en de provincie met de gemeenten via de VDG voor.

2.4 Het Drentse netwerk in beeld

In Drenthe zijn vier basisbibliotheken actief met samen 39 vestigingen, 13 servicepunten en 2 bussen. De provinciale rol wordt ingevuld door Biblionet Drenthe als POI en de Provincie Drenthe.

Gezamenlijke plattelandsbibliotheken	9 gemeenten	33 vestigingen 2 servicepunten	262.336 inwoners
Bibliotheek Emmen	1 gemeente	4 vestigingen 6 servicepunten 2 bibliobussen	107.048 inwoners
Bibliotheek DNK Assen	1 gemeente	1 vestiging	68.599 inwoners
Bibliotheek Hoogeveen	1 gemeente	1 vestiging 5 afhaalvestigingen	55.699 inwoners
Totaal		39 vestigingen 13 servicepunten 2 bibliobussen	493.682 inwoners

Inwoneraantal op 1 januari 2020 volgens CBS

¹¹ Provincie Drenthe, Programma van Eisen 2021, p.8

3. Terugblik 2017-2020

3.1 Leerpunten uit de periode 2017-2020

Bij de keuze van projecten houdt de Stuurgroep rekening met aan aantal leerpunten uit de voorgaande jaren.

Planning, monitoring en kwaliteit

- Een realistische projectplanning is belangrijk, om te voorkomen dat projecten te ver uitlopen en te sterk gaan stapelen over de jaren heen;
- Projecten worden systematisch gemonitord, inhoudelijk en financieel;
- De maatschappelijke effecten van de projecten worden getoetst;
- Projectplannen, rapportages en financiële verslagen worden opgesteld aan de hand van formats;
- Voor de jaren 2021-2024 wordt gewerkt met een digitaal projectmonitorsysteem.

Werken met goede voorbeelden

Het is niet nodig het wiel steeds opnieuw uit te vinden. Landelijk en ook buiten Nederland is een keur aan voorbeelden te vinden voor de Drentse vernieuwingen. De Innovatiebib is hiervoor een bron.

Draagkracht

Het tempo van innovatie kan zo hoog zijn, dat de draagkracht van de organisaties daarbij achterloopt. De productontwikkeling gaat dan sneller dan de organisatieontwikkeling. Met deze balans moet voortdurend rekening worden gehouden.

Verspreiding

- De lokale vraag moet leidend zijn voor innovaties, maar een project dient wel schaalbaar te zijn en niet te specifiek of te veel gericht op lokale investeringen;

- Projecten worden afgerond met het opleveren van materialen die door andere bibliotheken kunnen worden benut om vergelijkbare projecten te starten;
- De structurele kosten van een ontwikkelde aanpak zijn na overname van de aanpak ook te dragen voor andere bibliotheken.

4. Visie op innovatie

De vier Drentse bibliotheken gaan voor de innovatie vanuit de Drentse Innovatieagenda uit van gedeelde kaders, zoals beschreven in hoofdstuk 1:

De Drentse Sociale Agenda 2020-2023, de Wsob en het Bibliotheekconvenant 2020-2023.

De visie op innovatie van de Stuurgroep bestaat uit een aantal elementen:

- De definitie van innovatie
- De samenhang van de uitgangspunten in de innovatiematrix
- Het innovatieproces als zandlopermodel

4.1. Definitie van bibliotheekinnovatie

Voor de Drentse Innovatieagenda gaan we uit van de definitie van innovatie zoals die is gegeven in het Bibliotheekconvenant 2020-2023.

Uit het convenant:

“Partijen spreken met elkaar af om uit te gaan van een brede invulling van het begrip ‘innovatie’. Innovatie is gericht op verbetering van bestaande processen, op verwante producten voor de nabije toekomst of leidt tot transformaties en het verleggen van grenzen zowel in de fysieke bibliotheek als digitaal.”¹²

¹² Bibliotheekconvenant 2020-2023, onderdeel 4f.

Deze definitie beschouwt stapsgewijze verbetering van het bestaande, het ontwikkelen van nieuwe, maar verwante producten en tot slot ook volledige transformatie als innovatie. Het kan gaan om kleine stappen, het introduceren van bestaande toepassingen van buiten de bibliotheeksector of om volledig nieuwe modellen en het verleggen van grenzen.

Het convenant geeft in het verlengde hiervan aan dat elke stap in het innovatieproces belangrijk is:

“Elke stap in het innovatieproces, van idee tot productontwikkeling en implementatie is onmisbaar om het bibliotheeknetwerk vooruit te helpen.”¹³

Deze definitie en de eerdergenoemde kaders leiden tot een verdere invulling van innovatie.

4.2. De Innovatiematrix 2021-2024

De Drentse Innovatieagenda gaan uit van twee leidende principes. Dit zijn de Wsob met de vijf functies van bibliotheken¹⁴ en de thema's van de Drentse Sociale Agenda 2020-2023 waarvan de provincie vraagt om er met de innovaties op aan te sluiten¹⁵. Deze thema's van de Sociale Agenda sluiten aan bij de maatschappelijke opgaven uit het Bibliotheekconvenant 2020-2023.

De innovatiematrix helpt bij het borgen van de spreiding van de innovaties over de verschillende thema's en functies.

De Stuurgroep bepaalt jaarlijks aan welke thema's en functies uit de Wsob ze invulling geeft. Daarbij kijkt de Stuurgroep naar de meest kansrijke thema's die het beste aansluiten bij de rol en ambitie van de bibliotheek.

De innovatiematrix is onderdeel van het zandlopermodel dat het innovatieproces beschrijft.

Wsob	Kennis en informatie	Ontwikkeling en educatie	Lezen en literatuur	Ontmoeting en debat	Kunst en cultuur
Drentse Sociale Agenda					
Leefbaarheid en bereikbaarheid					
Armoede en laaggeletterdheid					
Gezondheid en vitaliteit					
Iedereen doet mee (inclusie)					
Onderwijskwaliteit en gelijke kansen					

¹³ Bibliotheekconvenant 2020-2023, onderdeel 4f.

¹⁴ Vijf functies voor de bibliotheek in de Wsob:
 a. ter beschikking stellen van kennis en informatie;
 b. bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
 c. bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
 d. organiseren van ontmoeting en debat; en
 e. laten kennis maken met kunst en cultuur.

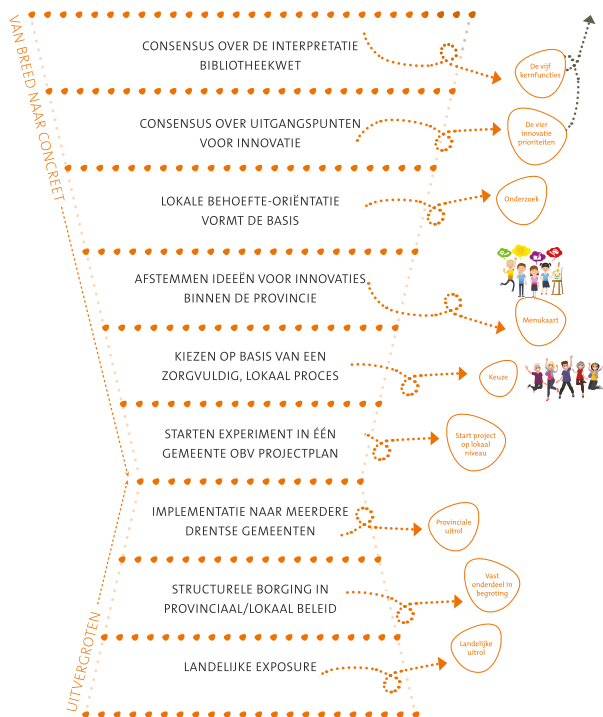
¹⁵ Drentse Sociale Agenda 2020-2023: het thema 'wonen' valt buiten de thema's die in het Programma van Eisen 2021 worden genoemd.

4.3. Het zandlopermodel

De SGIA werkt met het 'Zandlopermodel voor innovaties' voor het beschrijven van de stappen die een succesvol project doorloopt van de eerste voorwaarden en het eerste idee tot aan landelijke verspreiding.

De eerste stappen in de zandloper zijn het formuleren van gedeelde uitgangspunten en een lokaal keuzeprocess om te komen tot een pilot op één locatie. Deze pilot wordt uitgerold naar meerdere locaties en vervolgens geborgd in provinciaal en lokaal beleid. Tot slot wordt gekeken naar landelijke exposure voor het project.

De zandloper volgt de ontwikkeling van een project met lokale rollen, de provinciale rol van de Stuurgroep, de POI in een faciliterende rol en de provinciale overheid, die de kaders stelt en financiert.

Zetten we de stappen in de zandloper af tegen de rollen en taken van de bibliotheken, de Stuurgroep en Biblionet Drenthe als facilitator, dan leidt dit tot het volgende rollenoverzicht.

Stappen/ Rollen	Bibliotheek	Stuurgroep	POI Biblionet	Provincie Drenthe
Wsob		x (DIA 2021- 2024)		x
Innovatie uitgangspunten		x (DIA 2021- 2024)		x
Lokale behoefte	x			
Afstemming idee		x		
Keuze - Projecten- planning		x		x
Experiment	x			
Monitoring	x	x	x	
Effecten- toetsing	x	x	x	
Implementatie		x	x	
Borging beleid	x		x	x
Landelijke exposure	x	x		

Toelichting

Biblionet Drenthe faciliteert de Stuurgroep in zijn taken, buiten de reguliere POI-taken op grond van de Wsob en in opdracht van de provincie.

De bibliotheken en de SGIA dragen zorg voor provinciale en landelijke exposure van de projecten.

Monitoring en effectmeting komen niet voor in de oorspronkelijke zandloper, maar komen voort uit de evaluatie van de Stuurgroep en het Programma van Eisen van de Provincie Drenthe.

4.4 Toetsingskader voor projecten

De SGIA heeft om te komen tot de keuze voor te ontwikkelen innovaties een toetsingskader ontwikkeld. Projectenvoorstellen worden getoetst op vijf onderdelen.

● *Toetsing vooraf*

1. Valt het project binnen het domein van het bibliotheeknetwerk?
2. Is het project vernieuwend?
3. Op welk probleem, kans of lokaal vraagstuk wordt ingespeeld?

● *Projectopzet*

4. Is de doelgroep helder beschreven en afgebakend?
5. Wat wordt het concrete aanbod aan gebruikers/deelnemers/financiers?
6. Wat is de doelstelling? Wat zijn onze ambities in termen van output en outcome?
7. Proven concept? In welke mate is het idee eerder uitgevoerd en elders succesvol gebleken?

● *Organisatie*

8. Is de lokale bibliotheek eigenaar? Hoe is draagvlak en organisatorische borging geregeld?
9. Zijn er externe partners? Met wie wordt samengewerkt en wat wordt de rol- en taakverdeling? Welke rol heeft de bibliotheek?
10. Is een pilotgemeente of pilotbibliotheek aangewezen? Is er enthousiasme voor het experiment?
11. Is de planning realistisch?

● *Uitvoering en verspreiding*

12. Is de opbrengst meetbaar? Hoe gaan we resultaten meten en hierover rapporteren?
13. Heeft de bibliotheek de intentie het product te voeren en wordt in geval van succes de innovatie in productie genomen? Wat zijn de te verwachten kosten?
14. Is het project bij gebleken succes uitvoerbaar voor andere Drentse bibliotheken?
15. Is in de projectopzet rekening gehouden met het opleveren van materialen, zoals formats, handleidingen, toolkits of softwaretoepassingen?

5. Organisatie Drentse Innovatieagenda

De Stuurgroep Drentse Innovatieagenda voert de Drentse Innovatieagenda 2021-2024 uit.

Voor de uitvoering heeft de Stuurgroep spelregels opgesteld, verantwoordelijkheden verdeeld en een jaarplanning opgesteld.

5.1 Spelregels

De Stuurgroep heeft spelregels opgesteld voor de jaarlijkse uitvoering van de Projectenplanning op basis van de Drentse Innovatieagenda 2021-2024, hierna te noemen DIA.

● *Planning en control*

1. Het zandlopermodel wordt opgenomen in de jaarplanning en dus jaarlijks door SGIA doorlopen. Waar nodig herijkt SGIA de processtappen.
2. Elk DIA-project werkt met een projectplanning. De voortgang wordt door de programmamanager van Biblionet Drenthe getoetst en minimaal eens per kwartaal in een voortgangsrapportage vastgelegd, inhoudelijk én financieel. De overall programmamanagement-sturing vindt plaats vanuit

een centraal systeem dat voor alle DIA-deelnemers wordt opengesteld (inclusief inzage in out-of-pocketkosten en uren voor projectuitvoering en facilitering door de POI). Biblionet Drenthe ontwikkelt hiervoor templates en formats, die door de SGIA worden vastgesteld.

- 3 • Voortgangs- en eindrapportages worden via Biblionet Drenthe 2 weken voor de vergadering beschikbaar gesteld aan de SGIA. Eventuele vertragingen worden tijdig (3 weken voor de vergadering) door de programmamanager aangekaart bij de directeur/ bestuurder van de bibliotheek die als trekker van het innovatieproject fungeert.

● Projectenkeuze

- 4 • De vier bibliotheken wordt per jaar gevraagd om projectvoorstellen indienen.
- 5 • Meerjarige programmalijnen zijn mogelijk. Een project wordt na een jaar tussentijds afgesloten en kan - na evaluatie in de SGIA - daarna weer voor een jaar worden voortgezet. Daarbij wordt ook gekeken naar de wijze waarop het project wordt voortgezet, met de mogelijkheid van wisselend eigenaarschap tussen de vier bibliotheken.
- 6 • Voor de uitrol van een innovatie naar andere bibliotheken kan een project meedingen naar de gelden van het volgende jaar. Dit wordt dus beschouwd als een nieuw (implementatie-)project.
- 7 • Basisregel is dat een project gericht op productinnovatie initieel door maximaal één bibliotheek wordt ontwikkeld. Dit in verband met een snelle 'proof of concept'. De Stuurgroep kan in

gezamenlijk overleg anders besluiten als aard en uitkomsten van het project zich hiervoor lenen.

- 8 • Als normverdeling wordt per kalenderjaar uitgegaan van tenminste:
 - 1 groot project van maximaal 75K binnen de DIA-begroting voor productinnovatie.
 - 1 project dat betrekking heeft op procesinnovatie en/of businessmodel-innovatie.
 - 1 project dat is gelabeld als implementatie, bij voorkeur vanuit de DIA of anders overgenomen uit het landelijke netwerk.
- 9 • Projectbegrotingen gaan uit van een eigen bijdrage van de aanvragende bibliotheek. De eigen bijdrage valt buiten de provinciale verantwoordingsstructuur voor de out-of-pocketkosten van de SGIA.

- 10 • Projectbegrotingen kunnen - binnen de SGIA-begroting - worden overschreden. De SGIA kan dit accorderen en neemt besluiten binnen de eigen SGIA-begroting vanuit onderbesteding of reserves. Onderbestedingen worden toegevoegd aan de reserves.

● Werkwijze en rolverdeling

- 11 • De POI Biblionet Drenthe fungeert als facilitator en voert geen innovatieprojecten vanuit de DIA-gelden uit ten behoeve van SGIA. Biblionet werkt wel aan innovatie vanuit de netwerktaken, vanuit de KB en vanuit andere wettelijke- en netwerktaken, beschreven in het jaarlijkse activiteitenplan van de POI, dat Biblionet opstelt voor de provincie.
- 12 • De directeur-bestuurder van Biblionet Drenthe fungeert als onafhankelijk voorzitter in 2020-2021. Indien gewenst kan de SGIA anders besluiten.

13. Er worden financiële regels opgesteld met een goede beschrijving van de wijze van rapportage, financiële verantwoording, begroting versus realisatie, onder- en overbestedingen en de rolverdeling tussen de POI en de leden van de Stuurgroep. De SGIA besluit over de financiële rapportage en verantwoording inzake de DIA-gelden (out-of-pocket) aan de provincie.

14. Er wordt gestreefd naar besluitvorming door middel van consensus. Als dat niet lukt wordt besloten bij meerderheid van stemmen. Dit betekent dat drie van de vier stemmen nodig zijn voor besluitvorming. De ‘tegenstemmer’ heeft in voorkomende gevallen de mogelijkheid het besluit te negeren dan wel niet uit te voeren. In het geval dat door de provincie uitvoering door alle betrokkenen (basisbibliotheken) wordt gevraagd dient er consensus te zijn en dus vier stemmen voor.

De besluiten mogen geen nadelige gevolgen hebben voor één van de vier bibliotheken in de SGIA.

5.2 Rollen en verantwoordelijkheden

De Stuurgroep is verantwoordelijk voor:

- De jaarlijkse actualisering van de Drentse Innovatieagenda;
- Het opstellen van een jaarlijkse Projectenplanning met begroting op basis van de out-of-pocketkosten van het innovatiebudget;
- Het uitvoeren van de jaarlijkse Projectenplanning;
- De monitoring (financieel en inhoudelijk) en bijsturing van de projecten;
- De inhoudelijke verantwoording van de jaarlijkse Projectenplanning aan de provincie;
- De financiële verantwoording voor het cashdeel (out-of-pocket) van het aan de Stuurgroep beschikbare budget;

- Het voorbereiden van de halfjaarlijkse consultatie van de Drentse gemeenten via de VDG door Biblionet Drenthe en de Provincie over de thema's van de concept-projectplanning en over de realisatie
- Het toetsen van de kwaliteit van projecten en de effecten. Zo draagt de Stuurgroep zorg voor de aanwijsbare resultaten die de Drentse Innovatieagenda moet opleveren.¹⁶

Biblionet Drenthe als facilitator van de Stuurgroep is verantwoordelijk voor:

- Ontvangst van provinciale subsidie waarvan een deel specifiek voor innovatie wordt geormerkt en daarbinnen een oormerk voor de Drentse Innovatieagenda. Dit laatste om de Stuurgroep in de gelegenheid te stellen hun gezamenlijke Innovatieagenda 2021-2024 uit te voeren
- Formele verantwoording van de besteding als subsidieontvanger.
- Halfjaarlijks informeren en consulteren van gemeenten via de VDG, samen met de Provincie over de thema's voor de concept-Projectenplanning en de voortgang van de Innovatieagenda
- Faciliteren van de SGIA vanuit het urendeel van de innovatiegelden voor:
 - o Financieel beheer en financiële verantwoording;
 - o Programmamanagement en coördinatie;
 - o Beleidsvoorbereiding en beleidsontwikkeling m.b.t. de Drentse Innovatieagenda;
 - o Advisering;
 - o Voorbereiding monitoring en effectmeting;
 - o Organisatie;
 - o Secretariaat.

¹⁶ Programma van Eisen 2021, p 7: “De Drentse Innovatieagenda moet resultaten opleveren: een aanwijsbare verandering cq. een gerealiseerde baat bij de doelgroep en/of hun maatschappelijke omgeving. Die resultaten dragen bij aan onze (ic van de Provincie) beleidsdoelstellingen en de daarmee beoogde maatschappelijke effecten.”

6. Jaarplanning Stuurgroep Drentse

Innovatieagenda

In de Jaarplanning van de SGIA is sprake van vervlechting van een aantal cycli:

- Keuzeprocessen nieuwe projecten en opstellen jaarlijkse projectenplanning, gerelateerd aan de uitgangspunten van de Provincie (Programma van Eisen) en uitgangspunten van de Stuurgroep uit deze innovatieagenda.
- Inhoudelijke en financiële voortgangsmonitoring via kwartaalrapportages van projecten
- Fasering van projecten van ontwikkeling naar verspreiding via de zandloper

- Effectonderzoek van projecten om een aanwijsbare verandering en maatschappelijk effect aan te tonen
- Inhoudelijk jaarverslag en financieel verslag cashdeel innovatiebudget voorgaande jaar aan de Provincie

Ankerpunten

Ankerpunten in de jaarplanning zijn:

Juni	Programma van eisen Provincie Drenthe
1 september:	Indiening Projectenplanning en Begroting Provincie Drenthe
1 mei	Indiening Jaarrapporten Provincie Drenthe
Jaarrond	• IJkpunten Innovatieagenda (trechtermodel, effectmeting en kwartaalrapportages) • Overleggen Provincie Drenthe (ambtelijk) en VDG (elk 2 keer per jaar)

Jaarplanning in schema

Januari	Start projecten 0-meting Kwartaalrapportages Q4 Start jaarafsluiting voorgaande jaar
Februari	1-meting afgeronde projecten
Maart-Vergadering	Afsluitingen in concept Effectmetingen afgerond Evaluatie projecten en besluitvorming over opschaling en landelijke exposure Tussenevaluatie Innovatieagenda Start voorbereiding Projectenplanning volgens zandlopermodel
April- vergadering	Afsluitingen vaststellen Jaarrapportage en financiële verantwoording Inventarisatie projectideeën en keuze uitwerkingen naar projectplannen Kwartaalrapportages Q1 Ambtelijk overleg Provincie Drenthe
Mei	Indienen Jaarrapporten Provincie 1 mei Overleg Provincie / VDG / BND
Juni -Vergadering	Analyse Programma van eisen Provincie Start opstellen Projectenplanning Start herziening Innovatieagenda
Juli	Kwartaalrapportages Q2
Augustus-Vergadering	Vaststellen projectplannen en begrotingen Vaststellen Projectenplanning voor provincie Actualisering Innovatieagenda afgerond
September	Indiening Projectenplanning provincie 1 september
Oktober-Vergadering	Kwartaalrapportages Q3 Ambtelijk overleg Provincie Drenthe
November	Overleg Provincie/VDG/BND
December- Vergadering	Vorbereiding start nieuwe projecten en herinrichten dashboard Evaluatie en jaarafsluiting

